

GRÖN FLAGG

Handbok

För dig som arbetar med hållbar
utveckling i förskolan

Välkommen till Grön Flagg!

Denna handbok riktar sig till förskolor och är utformad för att fungera som en guide till genomförandet av programmet.

Lärandeprogrammet Grön Flagg ger barn fantastiska förutsättningar att arbeta aktivt med hållbar utveckling på ett roligt och engagerande sätt samtidigt som man arbetar med läroplanen. Grunden i Grön Flagg är inflytande och allt arbete inom Grön Flagg utgår från barnens idéer och nyfikenhet. Grön Flagg är också ett bra sätt för förskolan att visa upp sitt hållbarhetsarbete för omgivningen.

Handboken är uppdelad i flera kapitel. Läs hela handboken i ett svep eller dela upp den i olika delar och använd som diskussionsmaterial för att involvera all personal.

Det första kapitlet innehåller en introduktion till Grön Flagg och hur programmet är en del av det internationella nätverket Eco-Schools.

I det andra kapitlet tar vi upp vad som karakteriseras av lärande för hållbar utveckling och ni får lära er mer om de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

Kapitel 3 beskriver detaljerat de sex olika stegen i Grön Flagg-resan där ni hittar kopplingar till läroplanen och lärande för hållbar utveckling.

I kapitel 4 definierar Grön Flaggs olika teman. Här hittar ni en beskrivning av varje tema, exempel på innehåll, temadagar från hållbarhetskalendern samt koppling till de Globala målen.

I slutet finns en kort sammanfattning av fördelarna med Grön Flagg. Här hittar du också Hållbarhetskalendern som kan ge inspiration till dagar att uppmärksamma.

Handbokens innehåll

Kapitel 1: Introduktion	4
Vad är Grön Flagg?	5
Grön Flagg-metodiken	5
Grön Flagg-resan	6
Certifieringens innebörd	7
Digitalt verktyg	7
Eco-Schools	8
Den gröna flaggan	8
 Kapitel 2: Lärande för hållbar utveckling	 9
LHU enligt Skolverket	10
Handlingskompetens	11
Hållbar utveckling	12
Koppling till Globala målen	14
 Kapitel 3: Så här går en Grön Flagg-resa till	 18
Steg 1 - Skapa ett Grön Flagg-råd	19
Steg 2 - Kartlägg förskolans utvecklingsbehov	20
Steg 3 - Skriv en plan	22
Steg 4 - Genomförande	24
Steg 5 - Utvärdera arbetet	25
Steg 6 - Hissa flaggan och fira	26
 Kapitel 4: Grön Flaggs teman	 27
Stad & Samhälle	28
Djur & Natur	29
Klimat & Energi	30
Hav & Vatten	31
Konsumtion & Resurser	32
Skräp & Avfall	33
Kemikalier & Giftfri miljö	34
Livsstil & Hälsa	35
Global Samverkan	36
 Sammanfattning	 37
Hållbarhetskalender	38

Kapitel 1 i handboken

Introduktion

Vad är Grön Flagg?

Grön Flagg är ett grundläggande program som uppmuntrar barn att engagera sig i sin framtid och i ett hållbart samhälle. Genom Grön Flagg kan barn uppleva att de har möjlighet att påverka genom att vara med och bidra till förbättrande åtgärder på förskolan och i samhället. Programmet är ett idealiskt sätt för förskolor att inleda en meningsfull väg mot en hållbar utveckling både i förskolan och samhället samtidigt som man har en livslång positiv inverkan på barnen, deras familjer och personalen.

Fokus i Grön Flagg är hela tiden process och utbildning, och tack vare programmets karaktär finns det goda möjligheter att kombinera Grön Flagg med andra program och läromedel.

Grön Flagg som program:

- engagerar barn i hållbar utveckling
- stödjer lärare i undervisningen för hållbar utveckling
- utvecklar förskolan till en hållbar förskola
- påverkar samhället runt förskolan
- kombinerar lärande med praktiska erfarenheter

Grön Flagg-metodiken innebär ett arbete som:

- utvecklar förskolan
- bidrar till känslan av delaktighet
- ger förankring i barnens vardag
- möjliggör globala samarbeten
- skapar verkligt engagemang och handlingskraft

Grön Flagg-metodiken

Syftet med Grön Flagg är att ge barn möjlighet att vara del i den förändring som behövs för att vår värld ska bli mer hållbar. Detta genom att engagera dem i ett ansvarstagande, handlingsorienterat och roligt lärande.

En resa med Grön Flagg ska utmana barnen till att engagera sig i en hållbar utveckling på en nivå där de har möjlighet att göra skillnad och uppnå resultat.

En av hörnstenarna med Grön Flagg är det demokratiska arbetssättet. Alla i förskolan ska vara delaktiga och ha möjlighet till inflytande i den mån det är möjligt. Det gäller såväl barn, pedagog som övrig personal. Därför finns Grön Flagg-rådet. På förskolan är det frivilligt om barnen deltar eller inte. Rådet kan hjälpa till att samordna och sprida information till personal och mellan avdelningar. En viktig funktion för rådet är också att samla upp idéer och tankar om vad man önskar jobba med på förskolan.

Att gå på en Grön Flagg-förskola ska ge barnen en känsla av att ta ansvar för sin framtid och en hållbar utveckling. Det ska utrusta barnen med en kunskap, ett engagemang och en vilja att bidra till förändringar och möjligheter till att göra skillnad på riktigt. Barnens handlingskompetens kan få ringar på vattnet och spridas vidare till den egna familjen och närsamhället.

Tanken med Grön Flagg är att arbeta nära det lokala samhället genom att ha regelbundna kontakter med representanter för kommunen, lokala organisationer och/eller näringslivet. En del av Grön Flagg-arbetet går ut på att det barnen lär sig i förskolan delar de med sig av och sprider ut i samhället för att bidra till hållbara förändringar av handlingar och beteendemönster även utanför förskolan.

Grön Flagg-resan

Grön Flagg-resan består av sex noggrant sammansatta steg som hjälper till att strukturera arbetet med lärande för hållbar utveckling. Arbetsgången lämnar öppet för olika verksamheters behov och barnens inflytande spelar en stor roll. Den viktigaste aspekten är att förstå att alla verksamheter är unika och att sex stegs-metodiken måste anpassas för att passa den egna verksamheten snarare än att verksamheten ska formars efter metodiken.

En Grön Flagg-resa är tänkt att pågå i 12 månader. I samband med att utvärderingen skickas in, ansöker förskolan även om att bli certifierad. När ansökan är godkänd har förskolan rätt att köpa och hissa den gröna flaggan. Under förutsättning att ett nytt Grön Flagg-arbete startar inom tre månader får verksamheten fortsätta att hissa flaggan och kalla sig för Grön Flagg-certifierad. Som bevis på certifieringen får förskolan ett digitalt certifikat att skriva ut och sätta upp.

Det är viktigt att arbetet med hållbar utveckling inte blir en engångsföreteelse utan att det är något som ständigt pågår och utvecklas. Därför är certifieringen med Grön Flagg bara giltig i 6 månader efter godkännande, förutsatt att inte en ny resa påbörjats.

Certifieringens innebörd

Grön Flagg är en kvalitetssäkring av arbetet med lärande för hållbar utveckling.

Med hjälp av det digitala verktyget granskas och bedöms att kriterierna för certifieringen Grön Flagg uppfylls.

Att vara certifierad innebär att verksamheten arbetar med:

- hållbar utveckling
- ämnesövergripande arbetssätt
- många olika pedagogiska metoder
- demokratiska arbetssätt
- att ge barnen möjlighet att visa handlingskompetens

Certifieringen är giltig i sex månader om inte en ny resa påbörjas. Om en ny resa påbörjas inom sex månader efter att den senaste avslutats så är certifieringen giltig så länge verksamheten är aktiv inom Grön Flagg.

Den förskola som är certifierad med Grön Flagg har rätt att använda certifieringens logotyp, samt hissa den Gröna Flaggan.

Digitalt verktyg

För att hålla ordning på strukturen i arbetet och för att lämna in dokumentation och säkerställa kvaliteten på arbetet finns ett digitalt verktyg. I verktyget skriver ni in medlemmar i Grön Flagg-rådet samt planen och utvärderingen. Det finns inga begränsningar i hur många som kan ha tillgång till verktyget, utan ju fler som har det desto lättare att dela på arbetet. Utse dock en person som är kontaktperson. Det är med hjälp av verktyget som Håll Sverige Rent granskar verksamhetens Grön Flagg-arbete.

I det digitala verktyget hittar ni vårt stödmaterial som presentationer till vårdnadshavare, filmer, affischer, loggor, färdiga inlägg till era sociala kanaler med mera. Ni hittar även guider och vårt inspirationstorg där ni som medlemmar kan ta del av vad andra medlemmar har arbetat med och där även ni kan vara med och sprida er resa.

Eco-Schools

Grön Flagg ingår i det internationella nätverket Eco-Schools och har funnits i Sverige sedan 1996. Inom Eco-Schools kan förskolor och skolor dela kunskaper och information om lärande för hållbar utveckling med varandra. Nätverket kan fungera som en möjlighet för kulturutbyte eller samarbete inom hållbarhetsfrågor.

FEE – organisationen bakom Eco-Schools

Organisationen Foundation for Environmental Education FEE är med sina medlemmar i 77 länder världens största miljöutbildningsorganisation och deras verksamhet utgår från tron på kraften i förändring. Den bästa gåvan som kan ges till framtida generationer, är att ge de unga möjlighet och kunskap att leda arbetet med hållbarhet och positiv förändring genom att förbättra undervisningen globalt.

FEE driver flera utbildningsprogram, Eco-Schools, LEAF och Young Reporters for the Environment, som alla använder ett lösningsbaserat tillvägagångssätt för att ge ungdomar möjlighet att skapa en mer miljömedveten värld.

Organisationen är erkänd av UNESCO och UNEP som världsledande inom områdena miljöutbildning och utbildning för hållbar utveckling. Styrkan i organisationen kommer av att alla medlemsorganisationer delar samma övertygelse och dagligen arbetar med programmen.

Den gröna flaggan

Logotypen för Eco-Schools togs fram via en tävling för gymnasieelever. Det vinnande bidraget ritades av en sjuttonåring och logotypen har en symbolisk betydelse. Människor är grunden och centrum i Eco-Schools programmet. I våra händer ligger vår framtid, som symboliseras av blommorna ovanför huvudet på personen. Blommorna symboliserar både den blomstrande miljön som vi kan främja och blomstrande människor som berikas av det gemensamma utvecklingsarbetet. Boken är förknippad med skola och kunskap, och de två separata sidorna visar att kunskap har både teoretiska och praktiska dimensioner.

Den blå sidan i boken representerar mänsklighetens historia, fylld med de utmaningar som vi står inför och som vi ärvt. Denna del av boken är redan skriven.

Den vita sidan är ännu inte skriven och symboliserar allt som vi kan göra tillsammans och lära oss och hur vi själva kan vara med och påverka vår framtid.

Kapitel 2 i handboken

Lärande för hållbar utveckling

LHU enligt Skolverket

Lärande för hållbar utveckling, LHU, genomsyras i alla steg i Grön Flaggs metodik. Det handlar om att ta ett helhetsgrepp om undervisningen för en mer hållbar framtid. Grön Flagg hjälper verksamheter att skapa förutsättningar för att ge barn hopp, glädje och engagemang att själva kunna vara med i ett positivt förbättringsarbete.

Skolverket skriver att ett lärande för hållbar utveckling karakteriseras av:

- demokratiska arbetssätt
- kritiska förhållningssätt
- ämnesövergripande samarbeten
- mångfald av pedagogiska metoder
- delaktighet och inflytande

"Det är viktigt att inte bara undervisa om hållbar utveckling utan också för hållbar utveckling"

Demokratiska arbetssätt

Undervisningen ska förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar men undervisningen ska också enligt läroplanen för förskolan bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda barn för att aktivt delta i samhällslivet. För att träna på detta och för att klara av att göra medvetna och genomtänkta val behöver barnen få träna i autentiska situationer och testa sina argument.

I Grön Flagg ska barnen vara med i hela processen med att planera, genomföra och utvärdera sitt hållbarhetsarbete. Grön Flagg-resans innehåll är baserat på barnens intressen, delaktighet och inflytande. Grön Flagg-rådets arbetsprocesser är baserade på demokratiska arbetsformer

Kritiska förhållningssätt

Att kunna tänka kritiskt är grunden för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle. Att arbeta med olika utvecklingsområden inom Grön Flagg ger goda möjligheter att utveckla denna förmåga.

Ämnesövergripande samarbeten

Under Grön Flagg-resan visar verksamheterna hur de arbetar med ämnesövergripande samarbeten. Detta är för att kunna ge barnen ett helhetsperspektiv på hållbarhetsundervisningen.

Här blir pedagogen viktig för att koppla ihop innehållet med större sammanhang. Det kan ske genom att till exempel koppla ämnesområden till varandra och genom att relatera innehållet till barnens vardag.

Mångfald av pedagogiska metoder

För att kunna möta barns olika förutsättningar och behov behöver undervisningen i Grön Flagg-arbetet genomsyras av en mångfald av pedagogiska metoder.

Delaktighet och inflytande

En viktig del inom lärande för hållbar utveckling är att barnen är delaktiga och får inflytande över sitt arbete för att deras engagemang ska stärkas. Med Grön Flagg läggs grunden för demokratiska arbetsformer. Genom att ta vara på barnens tankar och idéer blir de aktiva i läroprocessen, vilket ökar deras handlingskompetens för att vilja vara med och agera och förändra samhället i en positiv påverkan.

Handlingskompetens

Genom att arbeta med Grön Flagg ges barnen rika tillfällen till att utveckla handlingskompetens för hållbar utveckling. Alla barn som lämnar förskolan ska göra det med en känsla av att de vill och kan vara med och bidra till en hållbar framtid. Begreppet handlingskompetens är centralt inom lärande för hållbar utveckling och innefattar:

- Kunskap och förståelse för problembilden, inte bara naturvetenskapliga förklaringsmodeller utan också strukturella orsaker.
- Kunskap om påverkansmöjligheter och vilja, lust och mod att agera.
- Förmåga att självständigt söka lösningar, kritiskt granska och reflektera över olika alternativ.

Det är viktigt att barnen får kunskap om problemen, men att de också får uppleva att det finns förutsättningar för att kunna agera och att de upplever att de själva har den kompetens som krävs för att agera.

Det är viktigt att undervisa om allvarliga framtidsfrågor men även att fokusera på hopp och visa på den glädje som det kan innebära att vara engagerad i viktiga samhällsfrågor och i ett positivt förändringsarbete. När barn engagerar sig, är delaktiga och har inflytande i olika processer skapar de en egen bild av hur de med sin handlingskompetens kan bidra till en positiv framtidsutveckling.

Hållbar utveckling

"Att leva i ekologisk, social och ekonomisk balans för att inte äventyra vår egen framtid."

Begreppet hållbar utveckling består av tre dimensioner som överlappar och kompletterar varandra, den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen som alla är lika viktiga. Det är balansen mellan dessa tre områden som är nyckeln till hållbar utveckling. En liknelse med Grön Flagg är att det behövs en flaggstång, en flaggstångslina och en flagga för att flagga grönt. Om någon av dessa delar fattas eller har olika proportioner kommer flaggan inte kunna hissas.

De tre dimensionerna av hållbar utveckling

Den ekologiska dimensionen fokuserar på naturens välmående och resurser samt hur människan tar slut på dessa i alldeles för snabb takt. Det handlar om att kunna hantera och förstå naturens gränser och leva efter dessa. Det finns vissa resurser som är oändliga, som sol, vind och vatten (inte dricksvatten), medan andra resurser har ett slutdatum.

Med tanke på att det blir fler och fler människor på denna planet är det också fler som måste samsas om dessa begränsade resurser och leva på ett sätt som inte tär på resurserna i en alltför snabb takt. Globalt sett kräver mänskligheten 60 procent mer resurser än vad naturen kan producera och i Sverige lever vi som att vi behöver resurser motsvarande 4 jordklot.

Inom den ekologiska dimensionen finns förutom människans påverkan också en helhetssyn på att alla jordens ekosystem ska må bra. Till exempel måste det finnas en biologisk mångfald, det vill säga en mångfald av både arter och habitat. Det ska också finnas en god luft-, land- och vattenkvalitet samt tillgång till flera ekosystemtjänster, till exempel pollinering och fotosyntes. Man brukar säga att det är den ekologiska dimensionen som är grunden till att den sociala och ekonomiska dimensionen kan existera.

Den sociala dimensionen handlar om att människan ska må bra. Den handlar till stor del om välmående, rättvisa, jämställdhet, makt, rättigheter och individens behov. Naturligtvis ska det vara lika för alla i ett globalt perspektiv. Det handlar alltså om att alla människor ska kunna få möjlighet att få både sina fysiska och psykologiska behov uppfyllda samt möjligheter till att nå sina mål och drömmar. Till exempel att människan ska få tillgång till en bostad, utbildning och försörjningsmöjligheter. Inom den sociala dimensionen ser man också över hur fördelningen i världen ser ut när det kommer till resurser, delaktighet och inflytande. Två viktiga aspekter inom den sociala dimensionen är demokrati och att de mänskliga rättigheterna respekteras oavsett kön, religion, etnicitet, sexuell läggning och ålder.

Det har skett förbättringar när det kommer till olika frågor inom den sociala dimensionen. Fattigdomen minskar, demokratin i länder ökar, fler flickor får möjlighet att gå i grundskolan, barnadödligheten har minskat likaväl som mödradödligheten.

Det innebär inte att fattigdomen inte existerar, att alla flickor får gå i grundskolan samt att det inte är viktigt att arbeta för ett jämställt samhälle. Några siffror som är värda att nämna att idag är att mer än 700 miljoner människor lever fortfarande i fattigdom, ett av fem barn mellan 6 och

17 år går inte i skolan och 2017 beräknade man att omkring 821 miljoner människor var undernärda. Det finns därmed fortfarande många viktiga frågor att arbeta med för att vi ska kunna förbättra tillvaron för människor världen över.

Den ekonomiska dimensionen handlar om att hitta ett hållbart ekonomiskt system i grunden. Lite mer konkret kan man säga att denna dimension innebär att de ekonomiska systemen ska ha stabilitet samt ett långsiktigt tänk för att kunna hushålla med naturens resurser. Något som ofta nämns i samband med den ekonomiska dimensionen är att det krävs en övergång till en cirkulär ekonomi. I en cirkulär ekonomi är det fokus på att vi ska återanvända och återvinna våra resurser istället för att hela tiden förbruka nya råvaror/hämta ut nya naturresurser. I en cirkulär ekonomi återvinns eller återanvänds material hela tiden. En cirkulär ekonomi kan ses som ett slutet kretslopp där föremålen som finns i kretsloppet återanvänds eller återvinns gentemot att nya föremål och material kommer in i ett kontinuerligt flöde. Att ha ett cirkulärt tänk har flera positiva aspekter då vi sparar på jordens resurser samt en minskad mängd avfall.

För att barn och unga ska kunna förstå sin omvärld och agera behöver vi ge dem kunskap om hur de olika dimensionerna av hållbar utveckling hänger ihop.

Koppling till Globala målen

Världen har 2015 antagit 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som ska uppnås till 2030. Det är framför allt fyra saker som ska lösas med målen:

- Avskaffa extrem fattigdom
- Minska ojämlikheter
- Lösa klimatkrisen
- Främja fred och rättvisa

Globala målen och Agenda 2030 är en ambitiös överenskommelse som ska gälla för alla länder i världen. Vi alla har därmed ett ansvar för att vi ska kunna nå de Globala målen och Agenda 2030. Genom Grön Flagg bidrar förskolor till att sätta fokus på de Globala målen för hållbar utveckling och gör det möjligt för barn att vara en del av den resan.

I det digitala verktyget kan ni koppla er Grön Flagg-resa till de Globala målen. Det är ett enkelt och bra sätt för att ytterligare kunna säkerställa att ni arbetar med lärande för hållbar utveckling. Om ni under er resa arbetar med ett eller flera av de globala målen, kanske till och med alla globala mål, så innebär det att ni också arbetar för en hållbar utveckling.

Om ni arbetar med de Globala målen kan ni också säkerställa att ni arbetar med de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Detta eftersom de Globala målen, precis som begreppet hållbar utveckling, består av de tre dimensionerna. För att få mer tips och råd kring hur ni kan arbeta med de Globala målen i er verksamhet kan ni inne i verktyget under respektive globalt mål få tips på olika aktiviteter som ni kan göra på förskolan.

Så här kan man tänka för att se hur Grön Flagg kopplar till de Globala målen.

1. Avskaffa all form av fattigdom överallt.

Grön Flagg är ett inkluderande program som kan anpassas till alla sociala och kulturella frågor.

2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

Flera av Grön Flaggs teman främjar förbättrad kost och hållbar matproduktion. Många Grön Flagg-förskolor har till exempel trädgårdar för att lära ut hållbar odling, köper in lokala livsmedel och undervisar om vikten av biologisk mångfald i jordbruket.

3. Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

Hälsa & Livsstil-temat främjar god hälsa och livsstil hos barnen och i samhället. Här ryms även att arbeta med sunda levnadsvanor och god hygien.

4. Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja ett livslångt lärande för alla.

Att arbeta med Grön Flagg är ett kraftfullt sätt för att tillhandahålla kvalitet i utbildningen för hållbar utveckling på förskolan. Tillvägagångssättet i Grön Flagg garanterar ett inkluderande av hela verksamheten där alla barn medverkar och tar del av arbetet på lika villkor.

5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Genomförandet av Grön Flagg-programmet fungerar också för att möjliggöra jämställdhet eftersom alla barn och personal oavsett kön har samma rättigheter att delta i alla aktiviteter som utförs inom programmet.

6. Säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Inom programmet medvetandegörs barnen om vikten av att vårda och värna rent vatten. Speciellt inom temat Hav & Vatten kan fokus vara på hur viktigt det är med vatten, både lokalt och globalt, och hur man med enkla medel kan minska vattenanvändningen samt bidra till renare vatten.

7. Säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

Grön Flagg-programmet främjar energibesparande åtgärder och innovativa lösningar för att minska användandet av energi såväl i förskolan som hemma hos barnen och i det omgivande samhället.

8. Verka för en inkluderande och långsiktig hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Grön Flagg främjar en djup förståelse för hållbarhetsfrågor bland barnen som också har ökande betydelse i arbetsmiljön. Genom att vara en del av programmet lär sig barnen hur man tar ledarskap för hållbar utveckling och att hitta hållbara lösningar.

9. Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

Genom Grön Flagg får barnen möjlighet att finna kreativa och innovativa lösningar inom hållbar utveckling som de också kan ges möjlighet att genomföra tillsammans med lokala myndigheter, företag och organisationer.

10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Eco-Schools är ett globalt program som möjliggör anpassning till nationella och lokala kulturer och kontext. Hittills har ett 60-tal länder anslutit sig till programmet och den internationella samordningen av Eco-Schools fortsätter ständigt att uppmuntra nya länder att delta i programmet för att utöka nätverket och ge tillgång till utbildning för hållbar utveckling för alla.

11. Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Genom att integrera teman som Stad & Samhälle, Skräp & Avfall och Energi & Klimat i Grön Flagg-arbetet lär sig barnen hur man minskar förskolornas och deras egen miljöpåverkan genom olika val.

12. Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Grön Flagg stöder ansvarsfull konsumtion och produktion genom många av dess teman. Barnen uppmuntras att reflektera över sina konsumtionsvanor och utveckla idéer och lösningar för en mer hållbar resursanvändning. Utbildning om återvinning och minskning av avfall utgör en del av Grön Flagg-programmet.

13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser.

I många av de länder som är medlemmar i Eco-Schools bidrar förskolan aktivt i samhällets arbete mot klimatförändringar. I Sverige kan vi ta del av och inspireras av det arbetet. Men här kan barnen också aktivt använda sin handlingskompetens för att driva frågan inom förskolan.

14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

Marint skräp och utnyttjande av oceanerna är två viktiga frågor att arbeta med. Barnen kan här lära sig om källorna till marina kullar och dess negativa effekter på den marina floran och faunan. Vidare kommuniceras vikten av att använda marina resurser ansvarsfullt.

15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem och hejda förlusten av biologisk mångfald.

Grön Flagg-programmet främjar skydd, restaurering och hållbar användning av markbundna ekosystem genom många olika aktiviteter som utvecklas och genomförs av Grön Flagg-rådet och barnen.

16. Främja fredliga och rättvisa samhällen för hållbar utveckling, samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner på alla nivåer.

Rättvisa och demokratiska värderingar är integrerade inslag i Grön Flagg. Genom Grön Flagg-rådet och det demokratiska arbetssättet lär sig barnen hur det demokratiska beslutsfattandet fungerar och hur man respekterar andras åsikter och värderingar.

17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Genom utbildning för hållbar utveckling implementeras de hållbara utvecklingsmålen inom Eco-Schools nätverk över hela världen. Nationella och internationella samarbeten med andra förskolor, skolor, myndigheter, organisationer och företag bidrar till att utveckla nya projekt och stödjer initiativ som också bidrar till hållbar utveckling.

Kapitel 3 i handboken

Så här går en Grön Flagg-resa till

Steg 1 - Skapa ett Grön Flagg-råd

Grön Flagg-rådet karakteriseras av demokratiska arbetssätt och är obligatoriskt för alla verksamheter. På förskolan är det frivilligt om barnen deltar eller inte. Grön Flagg-rådet spelar en viktig roll för att samla upp idéer och driva Grön Flagg-resan framåt. Rådet kan användas för att hjälpa till att samordna och sprida information till den övriga verksamheten.

Det är viktigt att ansvaret för Grön Flagg-arbetet vilar på flera personer och därför är ett Grön Flagg-råd med bred representation bra. Det ska helst finnas pedagoger från alla avdelningar i rådet, och gärna rektor, övrig personal och föräldrar/vårdnadshavare. Barnen kan delta i Grön Flagg-rådet eller i separata Grön Flagg-råd eller samlingar. På mötena kan barnen utöva inflytande över planeringen av Grön Flagg-arbetet och också reflektera över upplevelser och aktiviteter ni gjort.

För varje Grön Flagg-resa väljer ni vilka som deltar i Grön Flagg-rådet.

Här kommer några förslag på frågor som ni kan använda er av varje gång ni startar upp ett nytt Grön Flagg-råd.

PROCESSFRÅGOR

- Vilka ska delta i rådet?
- Vad ska rådet ha för funktion?
- Hur ofta och när ska rådet träffas?
- Hur ser dagordningen ut och hur skriver vi våra protokoll?
- Hur sprider vi information till resten av förskolan?

Steg 2 - Kartlägg förskolans utvecklingsbehov

Grön Flagg-rådet ska i början av resan göra en översyn av verksamhetens behov och möjligheter inom lärande för hållbar utveckling. Syftet är att undersöka vilka åtgärder som skulle kunna genomföras samt vilka kunskapsområden som kan behöva arbetas med för att nå framgång med hållbarhetsarbetet.

När kartläggningen görs är det viktigt att Grön Flagg-rådet gör den på ett sådant sätt att hela förskolan blir delaktig. Börja med att titta tillbaka på utvärderingen av föregående resa.

Målet med kartläggningen är att ta reda på vilka tre utvecklingsområden som förskolan ska arbeta med under nästa resa. Kartläggningen är en viktig del av resan, eftersom det är här som barnens och personalens engagemang och idéer ska tas till vara. Resultatet av analysen kommer att ligga till grund för planen.

Inspireras av Grön Flaggs teman som är baserade på de tre dimensionerna av hållbar utveckling eller inspireras av de Globala målen. Inne i det digitala verktyget hittar ni även inspiration från andra Grön Flagg-medlemmars hållbarhetsarbete samt olika guider.

Observera att detta steg inte är synligt i resan i det digitala verktyget.

Här kommer några förslag på processfrågor ni kan använda er av för att föra diskussionerna framåt i Grön Flagg-rådet.

PROCESSFRÅGOR

- Vad har vi för samsyn på begreppet hållbar utveckling?
- Hur arbetar vi idag på förskolan med de Globala målen?
- Vilka mål för hållbar utveckling finns i kommunen eller regionen?
- Vilka lärodomar tar vi med oss från tidigare Grön Flagg-resor?
- Vad fungerade bra och vad behöver vi utveckla?
- Finns det något aktuellt ämne som engagerar barnen?
- Finns det något aktuellt ämne i media?
- Vilka andra fokusmål finns det på förskolan och hur kan vi integrera dem i vårt hållbarhetsarbete?
- Vilken typ av undervisning behöver barngrupperna?
- Vilka möjligheter till samarbeten ser vi med närsamhället?
- Hur arbetar vi idag för att göra barnen delaktiga?
- Vilka aktiviteter kan barnen ha inflytande över?

Koppling till läroplanen

Att arbeta med Grön Flagg är inget extra som ska göras för att det är viktigt och intressant, utan arbetet inom Grön Flagg är direkt kopplat till Lpfö 18. Att vara med i Grön Flagg bidrar till att synliggöra och kvalitetssäkra det arbete som står i läroplanen.

Förskolans uppdrag

En positiv framtidsstro ska prägla utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Barnen ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling – såväl ekonomisk och social som miljömässig.

Utbildningen ska ta tillvara barnens nyfikenhet samt utmana och stimulera deras intresse för och kunskaper om natur, samhälle och teknik.

Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva. När fysisk aktivitet, näringsriktiga måltider och hälsosam livsstil är en naturlig del av

barnens dag kan utbildningen bidra till att barnen förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande.

Utbildningen ska ge varje barn möjligheter att utforska, ställa frågor och samtala om företeelser och samband i omvärlden och på så sätt utmana och stimulera deras intresse för hälsa och välbefinnande samt för hållbar utveckling. (Hållbar utveckling samt hälsa och välbefinnande, Lpfö 18 s. 9)

Genom att arbeta med Grön Flagg arbetar ni med flera av de mål som finns beskrivet under rubriken "Mål och riktlinjer" i läroplanen. Alla mål finns i det digitala verktyget så att kopplingen till läroplanen blir tydlig och synlig. Välj de som passar till er resa.

Välj teman

I Grön Flagg finns det nio olika teman, som är tänkta att ge inspiration och bidra till att arbetet med hållbar utveckling utvecklas och fördjupas när ni ska välja ut era tre utvecklingsområden. Alla teman är breda och innefattar de tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekologiska, sociala och ekonomiska. Dessutom speglar dessa teman de Globala målen för hållbar utveckling, vilket kan vara ett stöd i arbetet med att skapa en hållbar verksamhet. Ni kan koppla era utvecklingsområden till samma eller olika teman. Läs mer om våra teman i kapitel 4.

Steg 3 – Skriv en plan

Planen ska vara inskickad senast sex månader från dagen då resan startades. Slutdatumet påverkas inte av vilket datum som planen blir godkänd utan är kopplat till att resan startar.

Planen är kärnan i Grön Flagg-arbetet och ska utvecklas med hjälp av resultatet från kartläggningen. Inom Grön Flagg planeras aktiviteter och undervisning utifrån kartlagda behov. Planen behöver inte innehålla exakt vilka aktiviteter som kommer att genomföras utan det räcker med förslag på vad som passar till utvecklingsområdet.

För att arbetet ska vara hanterbart under en tolv månadersperiod ska det bestå av tre utvecklingsområden. Med ett utvecklingsområde menas ett område för hållbar utveckling som ni vill utveckla eller förbättra på er förskola. Dessa kopplas till samma eller olika Grön Flagg-teman.

Som i alla delar av Grön Flagg-processen bör barnen involveras så mycket som möjligt vid utformningen av planen. I vilken utsträckning, varierar dock beroende på barnens ålder och mognad.

Planens uppbyggnad ger ert arbete en tydlig struktur och är direkt kopplat till lärande för hållbar utveckling. Till varje utvecklingsområde skriver ni en plan som innehåller rubrikerna Vad, Varför, Hur, Delaktighet och inflytande samt Hållbar utveckling.

Vår Grön Flagg-plan

Vad?

Det är viktigt att ta ställning till vad man vill uppnå med den planerade undervisningen. Vad är en av huvudfrågorna när vi arbetar med hållbarhetsundervisning. Vad vi ska undervisa om och vad syftet med undervisningen är. Under denna rubrik kan ni beskriva vad utvecklingsområdet kan handla om, vad målet är eller vad ni vill att barnen ska ha lärt sig?

Varför?

Den här rubriken syftar till att berätta hur ni kom fram till att förskolan ska arbeta med just detta utvecklingsområde. Var i kartläggningen hittade ni behovet.

Hur?

Beskriv hur ni kommer att arbeta med utvecklingsområdet. Erbjud en mångfald av aktiviteter som leder till att barnen får skapa förslag på lösningar och göra kritiska analyser så blir undervisningen meningsfull. Det viktigt att innehållet i undervisningen kopplas ihop till ett större sammanhang, till exempel genom att arbeta ämnesövergripande eller genom att relatera innehållet till barnens vardag. Här kan ni även skriva om ett eventuellt samarbete med en extern aktör eller berätta om hur ni har tänkt att sprida ert arbete externt.

Delaktighet och inflytande

En viktig del i lärande för hållbar utveckling är att barnen är delaktiga och får inflytande över sitt arbete för att deras engagemang ska stärkas. Genom att ta vara på barnens tankar och idéer blir de aktiva i läroprocessen, vilket ökar deras vilja att vara med och agera och förändra samhället i en positiv riktning.

Under den här rubriken beskriver ni hur barnens intressen och idéer kommer att få påverka resans utformning under själva genomförandet.

Hållbar utveckling

För att inte tappa fokus från hållbar utveckling är det viktigt att reflektera över hur det valda utvecklingsområdet kopplar till de olika dimensionerna (den ekologiska, sociala och ekonomiska) och hur de hör samman.

Planen skriver ni in under "Vår resa" i verktyget. När alla tre utvecklingsområden är ifyllda skickar ni in planen genom att trycka på knappen. Håll Sverige Rent återkopplar med feedback inom kort.

Steg 4 - Genomförande

När Håll Sverige Rent har gett feedback och godkänt er plan är det bara att köra igång! Under genomförandet arbetar ni systematiskt med era utvecklingsområden och dokumenterar ert arbete på valfritt sätt.

Dela gärna med er av ert arbete under pågående resa, till exempel genom att publicera på en anslagstavla, blogg eller på sociala medier.

I Grön Flagg-verktyget kan ni under detta steg dokumentera valda aktiviteter som senare blir en del av er digitala presentation. Dessa aktiviteter kan ni dessutom efter avslutat arbete välja att dela med er av på Grön Flaggs Inspirationstorg, som en del av att sprida ert hållbarhetsarbete. Ni behöver dokumentera minst en aktivitet.

Här är det viktigt att komma ihåg att den plan som är skriven sätter riktningen för resan, men det är inte hugget i sten vilka aktiviteter som ska göras eller hur de kommer att utformas. Därför är det viktigt att fortsätta arbeta på ett sådant sätt så att barnen fortsätter att ha inflytande på vad som ska göras och hur det utförs.

Steg 5 - Utvärdera arbetet

Efter avslutat arbete reflekterar ni tillsammans kring vad ni har lärt er och vilken handlingskompetens som arbetet bidragit till. Genom att göra en utvärdering kvalitetssäkrar ni ert arbete med lärande för hållbar utveckling. Utvärderingen hjälper er att utveckla ert hållbarhetsarbete då ni tar med er nya lärdomar till nästa Grön Flagg-resa, som en del av ert systematiska kvalitetsarbete på förskolan. På så sätt kan ni ständigt utveckla och fördjupa ert arbete med hållbar utveckling. I samband med att ni skickar in er utvärdering till Håll Sverige Rent ansöker ni om vår certifiering.

Inom 12 månader från att resan har startat ska en utvärdering sedan skickas in. Har utvärderingen inte inkommit efter 15 månader så kommer förskolan att inaktiveras automatiskt och anses inte längre vara med i Grön Flagg.

I samband med att utvärderingen skickas in, ansöker förskolan även om att bli certifierad. När ansökan är godkänd har förskolan rätt att köpa och hissa den gröna flaggan. Under förutsättning att ett nytt Grön Flagg-arbete startar inom tre månader får verksamheten fortsätta att hissa flaggan och kalla sig för Grön Flagg-certifierad.

PROCESSFRÅGOR

Hållbar utveckling

- På vilket sätt har vårt arbete lett till hållbar utveckling?
- På vilket sätt har vi arbetat med de Globala målen?
- På vilket sätt har vi synliggjort Globala målen?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med hållbar utveckling under nästa resa?

Delaktighet och inflytande

- Hur har barnen getts möjlighet att påverka vad vi har arbetat med?
- På vilket sätt har det synliggjorts i vårt arbete?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med barnens delaktighet och inflytande under nästa resa?

Handlingskompetens

- Hur har barnen getts möjlighet att visa på handlingskompetens?
- Hur har barnen getts möjlighet att sprida sitt arbete för att kunna påverka andra?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med barnens handlingskompetens under nästa resa?

Steg 6 - Hissa flaggan och fira

Grön Flagg handlar till stor del om den stolthet och gemenskap som skapas under resan. När Håll Sverige Rent har godkänt er ansökan om certifiering är det dags att hissa flaggan och fira! Ordna en liten fest som passar ihop med era utvecklingsområden och fira tillsammans med till exempel föräldrar/vårdnadshavare, politiker, relevanta personer i kommunen, lokal media och andra förskolor. Presentera er Grön Flagg-resa genom en utställning, en teater eller en rundvandring på förskolan.

Skapa en digital presentation

Som en del av lärande för hållbar utveckling kan ni sprida ert viktiga hållbarhetsarbete för att inspirera andra. I verktyget kan ni enkelt skapa en fin digital presentation av er Grön Flagg-resa som ni sedan kan skicka vidare till föräldrar/vårdnadshavare och andra i er närhet.

Inspirationstorget

De aktiviteter ni har dokumenterat i Grön Flagg-verktyget under steg 4 "Genomförande" kan ni publicera på Inspirationstorget. Detta gör ni innan ni påbörjar en ny resa.

Kapitel 4 i handboken

Grön Flaggs teman

I Grön Flagg finns det nio olika teman, som är tänkta att ge inspiration och bidra till att arbetet med hållbar utveckling utvecklas och fördjupas. Alla teman är breda och innefattar de tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekologiska, sociala och ekonomiska. Dessutom speglar dessa teman de Globala målen för hållbar utveckling, vilket kan vara ett stöd i arbetet med att skapa en hållbar verksamhet.

Här följer en beskrivning av våra teman, exempel på innehåll och koppling till de Globala målen.

Stad & Samhälle

Vår stadsmiljö ska ge oss förutsättningar för ett bra liv och vara byggd på ett hållbart sätt. Hur ser ert närområde ut, hur lever ni där och hur skulle det kunna förbättras ur ett hållbarhetsperspektiv? Viktiga frågor att titta närmare på är till exempel mötesplatser, lekplatser för barn, grönområden, kollektivtrafik och kulturell mångfald. Men även de estetiska dimensionerna arkitektur är spännande.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Det framtida samhället

Hur ser det ut i det samhälle som vi vill leva i? Vilken kunskap och vilka förmågor behövs för att skapa eller leva i detta samhälle.

Vår förskola

Är vår förskola tillgänglig för alla, är det en trygg, säker och inkluderande miljö? Hur ser vår förskolegård ut?

Normer

Hur skapas normer? Vilka normer finns i samhället i stort? Vilka förväntningar finns det på oss kopplat till kön? Hur ser normerna ut på förskolan?

Mötesplatser

Undersök olika mötesplatser i förskolans närmiljö. Hur är de utformade, har barnen förslag på förbättringar?

Planera nytt

Planera ett nytt område utifrån olika hållbarhetsaspekter eller föreslå förbättringar där ni bor. Kanske finns det något pågående projekt i er stad eller kommun där barnen kan tycka till och vara med och påverka?

Resa till förskolan

Är vägen till och från förskolan säker? På vilka olika sätt reser barnen till förskolan?

Djur & Natur

En hållbar natur är en förutsättning för att få ett hållbart samhälle. Alla behöver vi den lugn och ro som naturupplevelser ger oss. För många en värdefull kontrast till stadens liv. Allemansrätten ger oss rätten att uppleva och utforska naturen, djurlivet och den biologiska mångfalden, men också ett ansvar.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Ekosystemen

Vad finns det för ekosystem i närheten? Fundera på vad som skulle kunna hända om en eller flera arter försvinner. Behövs alla arter? Finns det arter som är viktigare än andra?

Bevara biologisk mångfald

Öka mångfalden i ert närområde genom att bygga insektshotell eller skapa en fjärilsrestaurang! Eller bygg fågelholkar och sätt upp i närheten av förskolan.

Förskolematen

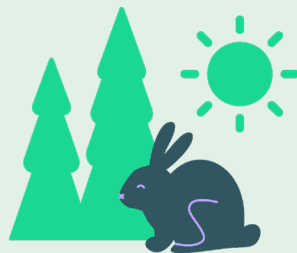
Hur ser det ut med inköp av ekologisk mat på förskolan? Öka andelen vegetarisk mat som serveras.

Allemansrätten

Lär er mer om vad man får och inte får göra i naturen utifrån Allemansrätten.

Naturrutan

Adoptera ett naturområde kring förskolan som barnen får ta hand om under ett år.

Klimat & Energi

Vårt sätt att leva har inverkan på klimatet vilket omfattar allt från produktion till konsumtion. En fråga som diskuteras allt mer är matproduktionen och dess betydelse för miljön. En annan är val av energikälla såväl för hemmet som industrin. Ny teknik och nya lösningar växer fram i snabb takt.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Transporter

Jämför olika typer av transporter eller drivmedel. Vilka trafikslag/drivmedel är bäst för miljön och varför?

Energikällor

Undersök olika förnyelsebara energikällor. Hur fungerar de? Vilka är för- och nackdelarna? Hur kan andelen förnyelsebar energi öka i Sverige? Vad kan man göra som medborgare?

Minska engångsartiklar

Använder ni engångsartiklar på förskolan och kan ni i så fall minska på det? Vad kan ni använda i stället?

Maten

Maten vi äter påverkar klimatet. Lär er mer om hur ni på förskolan kan åstadkomma en positiv förändring genom att tänka klimatsmart kring mat.

Resan

Hur tar vi oss till och från förskolan? Har vi möjlighet att minska antalet bilresor till och från förskolan?

Elförbrukning

Hur kan ni minska er elförbrukning på förskolan? Bli eldetektiver för att ta reda på vad el är för något och var på förskolan som den används.

Hav & Vatten

Vi har vatten överallt runt omkring oss. I kranen, sjöarna och haven, snön och i kroppen. Vi är helt beroende av vatten för att överleva. Tillgången till vatten ser olika ut i världen, vilket bland annat påverkar vår livsmedelsförsörjning och hälsa. Inom ramen för temat kan barn titta på frågor som berör våra hav och kuster till exempel fiske, marin nedskräpning och hur vi människor påverkar dessa ekosystem.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Vattnets kretslopp

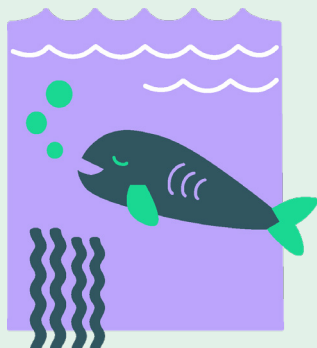
Varifrån kommer kranvattnet? Lär er mer om vattnets kretslopp i samhället. Hur ser det ut i med tillgång till vatten i andra delar av världen? Hitta på sätt att spara på ert vatten.

Skräp i havet

Prata om hur skräp hamnar i haven och vad det leder till. Gör en gemensam skräpplockaraktivitet och berätta för andra om problemet och vad man kan göra.

Vad är det vi äter?

Hur påverkar vi människor haven? Finns det fiskar och skaldjur som är bättre eller sämre att äta? Vad finns det för miljömärkningar på fisk och vad innebär de?

Konsumtion & Resurser

Vad är en hållbar konsumtion? Utbudet av produkter och tjänster ökar, vilket driver konsumtionen. Även tillgängligheten via den växande e-handeln gör att vi lockas och inspireras till att köpa mer. Temat är brett och öppnar upp för att titta på hela värdekedjan; från råvara, rättvis produktion, transporter, märkning av varor till handel och konsumtionsmönster.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Pant

Vi behöver skapa bättre kretslopp när det kommer till de resurser vi använder. Lär er mer om pantsystemet av burkar och PET-flaskor, det är ett nästan slutet kretslopp!

Maten på förskolan

Undersök hur maten tillverkas, var den kommer ifrån, om den är miljö- och rättvisemärkt och hur ni kan minska ert matsvinn.

Återbruk

Hur kan förskolan uppmuntra till återbruk? Kan gamla saker bli till nya? Anordna ett TAGE-skåp för familjerna eller en loppis.

Cirkulär ekonomi

Vad är cirkulär ekonomi? Hur kan vi bidra till att minska vår konsumtion och användning av naturens resurser?

Skräp & Avfall

Vi vet idag att 80% av skräpet i haven kommer från land. Frågan är hur vi alla kan bidra till en renare miljö och därmed renare hav? Att inte kasta skräp på gatan eller i naturen är första steget. Vad kan ni göra för att minska nedskräpningen? Lika viktigt är att återvinna material och återanvända till exempel kläder. Avfallstrappan är ett verktyg för att studera hur vi var och en samt tillsammans kan göra skillnad.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

En skräpfri förskolegård

Gör en skräpmätning tillsammans för att ta reda på hur mycket skräp som finns på er gård. Undersök var skräpet kommer ifrån, behövs det fler papperskorgar eller oftare tömning? Hur kan barnen få fler att göra rätt och slänga skräpet där det hör hemma?

Framtidens avfallssystem

Visionera över hur våra avfallssystem fungerar i ett hållbart samhälle i framtiden. Finns det ens papperskorgar eller återvinner vi allt? Gör alla sin egen jord under diskbänken i stället för att slänga matavfall i hushållssoporna?

Återvinn och återanvänd

Vad kan vi göra med de saker som vi inte vill ha längre?

Skräp på land blir skräp i hav

Prata om hur skräp hamnar i haven och vad det leder till. Gör en gemensam skräpplockaktivitet och berätta för andra om problemet och vad man kan göra.

Skräpplockardagarna

Var med i Håll Sveriges kampanj Skräpplockardagarna där barn får lära sig om nedskräpning och plocka skräp tillsammans.

Kemikalier & Giftfri miljö

Allt består av kemiska ämnen. Just de kemiska ämnen som människan tillverkar eller får ut ur naturen brukar kallas kemikalier. Många av dessa har vi stor nytta av, men det tillverkas mycket kemikalier idag och vissa dessa orsakar skada såväl på människor som miljö. Vad kan ni göra i er verksamhet för att bli mer kemikaliesmarta?

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Kemikalier runt omkring oss

De senaste decennierna har vi ökat vårt användande av kemikalier drastiskt. Kemikalierna är till stor hjälp och glädje men kan också innebära problem, bland annat för människors hälsa. Ta reda på mer om positiva och negativa effekter av ett ökat kemikalieanvändande. Vad finns det för kemikalier på förskolan?

Vad släpper vi ut?

Vi behöver vara rädda om vårt livsnödvändiga vatten. Ett sätt är att hjälpa till att hålla våra vatten ren från skräp och kemikalier. Hur kan ni på förskolan bidra till det?

Våra saker

Vad har vi för saker runt omkring oss och hur ser produktionen av dem ut?

Kemikaliesmart förskola

Bli en kemikaliesmart förskola genom att använda Håll Sverige Rents pedagogiska materialet i form av uppdrag till personalen och aktivitetskort för att involvera barnen.

Livsstil & Hälsa

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjligheter till ett tryggt och rikt liv. Det handlar om våra rättigheter till hälsa- och sjukvård, rent vatten, ren luft, hygien och bra närings-riktig mat. Men det handlar också om att upptäcka hur vi ska leva för att må bra i samspel med varandra och med vår miljö. Vad är livskvalitet för er och vad kan ni göra för att barn och elever ska må bra i vardagen?

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Fattigdom

Ta reda på vad ni vet i barngruppen om fattigdom i världen idag. Vad menas med att leva i fattigdom och stämmer den bild ni har av världen med verkligheten? Hur ser det ut med fattigdom runt omkring er?

Laga mat

Att veta hur maten hamnar på bordet och lära sig att laga mat som man själv tycker om gör att vi kan minska mängden mat som blir över.

Barns rättigheter

Lär er mer om barnkonventionen.

Odla på förskolegården

Lär er att producera er egen mat på ett klimatsmart och hållbart sätt.

Fysisk och psykisk ohälsa

Forskningen visar att barn som rör på sig är friskare och aktivare. Hur kan ni öka den fysiska aktiviteten under dagen och hur kan ni skapa miljöer för återhämtning? Här kan ni även arbeta med hygienfrågor.

Global samverkan

Världen blir alltmer global vad gäller till exempel handel, teknik, kultur och utbyte av idéer. En grund för samverkan är de möjligheter som de digitala kanalerna ger, men också alla internationella organisationer som verkar för olika ändamål. Allt från att hjälpa människor i nöd till att främja fred och demokrati i världen. Eco-Schools eller Grön Flagg är ett exempel på ett globalt initiativ.

Koppling till Globala målen:

EXEMPEL PÅ INNEHÅLL

Agenda 2030

Lär er mer om vad världen gör tillsammans i Agenda 2030 där de Globala målen ingår.

Olika kulturer och religioner

Vad äter vi i Sverige och vad äter andra, vad ser man för film och vad lyssnar man på för musik i olika länder.

Åsikts- och yttrandefriheten

Som medborgare har ni rätt att tycka och tänka kring saker i samhället. Vad finns det för demokratiska verktyg för att påverka beslutsfattare i frågor som ni tycker är viktiga?

Globala medborgare

Varför påverkas vi mindre av det som sker långt bort? Hur kan vi bli globala medborgare?

Internationellt samarbete

Starta någon form av utbyte eller dialog med en förskola i ett annat land. Kan ni göra en gemensam resa till exempel någon form av hållbarhetsprojekt och lära av varandra?

Rättvisemärkta produkter

Undersök vilka rättvisemärkta produkter som finns och hur deras symboler ser ut. Besök en lokal matbutik och undersök deras utbud. Finns det rättvisemärkta produkter som används på förskolan?

Sammanfattning

Alla i Sverige ska ha kunskapen och förståelsen som krävs för att utveckla en hållbar värld.

Genom Grön Flagg inspireras och motiveras barnen till handlingar som leder till ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle.

Grön Flagg är ett internationellt initiativ utformat för att uppmuntra till att hela förskolan arbetar med och agerar för hållbar utveckling. En förskola som är medlem i Grön Flagg kan uppnå:

- en minskad miljöpåverkan
- engagemang för hållbar utveckling i samarbete med andra förskolor, organisationer och det lokala samhället
- ekonomiska besparingar
- att arbetet med hållbar utveckling synliggörs och profilerar förskolan
- en känsla av stolthet över sitt arbete hos barn och personal
- positiva effekter för stadsdelen

Grön Flagg är ett inkluderande program, vilket involverar lokalsamhället direkt från början. Med tiden kan den hållbara utvecklingen i närsamhället komma att förbättras genom att barn och personal visar på ett mer hållbart beteende.

Grön Flagg gör att barnen får:

Kunskap och förståelse för att bidra till ett hållbart samhälle.

Samarbeta i närmiljön och glädjas av att arbeta tillsammans.

Ta initiativ, påverka och driva frågor som leder till verklig förändring.

Dela med sig och berätta om sina lärdomar.

Vara stolta över att bidra till en bättre värld.

Hållbarhetskalender

Terminsstart

AUGUSTI

Honungens dag 20 aug

Jämställdhetsdagen 26 aug

Internationella
förebildsdagen 31 aug

SEPTEMBER

Internationella dagen för
demokrati 15 sep

Håll Sverige Rent-dagen
tredje lördagen i september

OKTOBER

Internationella dagen
för lärare 5 okt

FN-dagen 24 okt

Världsdagen för städer 31 okt

JANUARI

Tjugondag Knut 13 jan

DECEMBER

Nobeldagen 10 dec

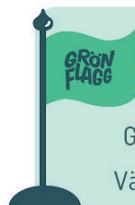
NOVEMBER

Grön Flagg-dagen 11 nov

Världstoalettedagen 19 nov

Barnkonventionens dag
20 nov

En köpfri dag 27 nov

Fira Grön Flagg-dagen
tillsammans med oss
den **11 november!**

Terminsavslut

FEBRUARI

Vegetariska dagen 1 feb

Alla hjärtans dag 14 feb

Världsdagen för social
rättvisa 20 feb

Internationella dagen
för modersmål 21 feb

MARS

Skräpplockardagarna öppnar
1 mars

Internationella dagen mot
diskriminering 1 mars

Världsdagen för
natur- och djurliv 3 mars

Internationella skogsdagen
21 mars

Klädbytdag 21 mars

Världsvattendagen 22 mars

Världsmeteorologidagen 23 mars

Earth Hour 28 mars

JUNI

Världsmiljödagen 5 juni

Världshavens dag 8 juni

Internationella
picknickdagen 18 juni

MAJ

Internationella
handhygiendagen 5 maj

Fritidshemmens dag,
andra tisdagen i maj

Förskolans dag,
tredje torsdagen i maj

Internationella dagen för
biologisk mångfald
dag 22 maj

APRIL

Världshälsodagen 7 april

Jordens dag 22 april

Världsbokdagen 23 april

Lycka till med ert viktiga hållbarhetsarbete!
Vi finns med er under hela resan!

Guider och mer inspiration hittar du på
grönflagg.se

